

El cel de nit

Text > JOAN MIRÓ

Il·lustració > XAVIER ROQUETA

De tant en tant, fem sortides nocturnes per anar a observar estrelles i planetes. Recordo que, anys enrere, si anàvem cap a ponent de Girona, l'horitzó es guarnia amb els jocs dels làsers que anunciaven una discoteca. Llavors i ara, tota sortida ens exigeix que descobrim un lloc d'observació que no sigui gaire lluny de la ciutat i que alhora estigui arrecerat de les il·luminacions nocturnes de les ciutats i poblacions veïnes. També recordo que fa molts anys només calia anar als afores de les ciutats per poder veure estrelles. Així, l'any 1986 vam poder observar el cometa Halley des dels locals de l'Associació de Naturalistes de Girona, a les antigues escoles de Sant Daniel. Va ser una observació complicada, perquè el Halley no era el cometa espectacular del 1910, any en què la cua va fregar l'atmosfera terrestre. Calia explicar que aquell petit núvol de lluminositat difusa que la gent veia pel telescopi era el cometa que tornava aproximadament setanta-sis anys després d'haver-nos visitat en temps dels nostres avis.

A prop de Girona

Cap a llevant, anàvem per la carretera dels Àngels, a uns quatre quilòmetres de Girona, per cercar una zona ben orientada, però la instal·lació d'un aparcament il·luminat va obligar-nos a anar encara més lluny. Durant un temps, hi va haver un observatori al santuari, el de les Gavarres, que era una bona solució. Dissortadament, l'han hagut de tancar. Ara anem a una esplanada a tocar de la carretera, amb telescopis portàtils. Malgrat les dificultats, l'afició es manté i s'ha ampliat. I l'emoció de veure Júpiter i els seus satèl·lits, els anells de Saturn, contemplar la Via Làctia o el privilegi de mirar la galàxia d'Andròmeda són experiències que no s'obliden.

Avui dia tenim a l'abast moltes associacions que es dediquen a organitzar sessions públiques d'observació, com ara les de Girona, Banyoles, Figueres o la Garrotxa, només per dir-ne algunes de les que tenim a prop. Aquestes associacions sovint disposen d'observatoris sedentaris. I podem visitar els observatoris instal·lats a Albanyà i el Montsec.

Ara també disposem d'eines que ens faciliten l'observació. Ja no cal manipular un planisferi celeste o anar a

buscar el cel del mes a les publicacions periòdiques. L'ordinador o certes aplicacions del mòbil ens permeten tenir-ho a l'instant i amb tots els astres visibles en el moment de l'observació.

Llum, menys llum

Els observatoris estables presumeixen de tenir un cel fosc. Fins i tot exhibeixen certificats de foscor. La humitat i la proliferació de llum urbana han provocat que sigui quasi impossible veure estrelles des dels carrers, places o terrats de la ciutat. Tret de la Lluna, potser l'únic astre que es pot distingir és Júpiter. I quan anem a observar estels, es perd una gran part del cel a causa de la llum que projecten les poblacions.

No vull dir amb això, de cap manera, que el temps passat, sempre envejat. Els beneficis de la il·luminació nocturna dels carrers són evidents. El problema emergeix quan el disseny dels fanals afavoreix models que gairebé il·luminen més cap amunt que cap avall. La llum es perd envers el cel nocturn i, econòmicament, no és una de les polítiques més encertades. Cal agrair l'esforç realitzat per associacions defensores del cel fosc, que han aconseguit que el tema es

tracti políticament i es reglamenti. Des del 2012, s'avalua la qualitat del cel nocturn en certs espais protegits i es treballa en la prevenció de la contaminació lumínica. Regularment, la xarxa informa sobre la qualitat del cel nocturn.

Tanmateix, és una llàstima que un espectacle extraordinari com és el del cel nocturn, un espectacle de franc i variat, amb sorpreses permanents, no sigui més assequible. És una exhibició màgica natural i la humanitat n'ha fruit durant mil·lennis. L'espectacle està a l'abast de tothom i ens il·lusiona. Sortim a veure les estrelles, sols o acompanyats, amb binocles, amb telescopi o a ull nu. Busquem un indret arrecerat i prou fosc per contemplar estels, nebuloses i planetes. Només cal mirar amunt, cap al cel.

És una llàstima que un espectacle com és el del cel nocturn, un espectacle de franc i variat, amb sorpreses permanents, no sigui més assequible

